

LITTOISTENJÄRVEN LINNUSTO 2019

Ympäristökonsultointi Jynx Oy

Merihanhen ja kanadanhanhen risteymäperhe lennolla.

Sisällys

Johdanto	3
Vuoden säästä ja jäätilanteesta	4
Lyhenteet	4
Pesimälinnusto 2019.....	5
Muuttajat	10
Muita mielenkiintoisia lintuhavaintoja järven rannoilta	15
Littoistenjärven linnustoa 1968–2019 (<i>taulukko</i>)	16

Johdanto

Kaarinan kaupunki tilasi alkuvuodesta 2019 linnustaselvityksen *Ympäristökonsultointi Jynx Oy*:ltä Littoistenjärven linnustosta. Järven pesimälinnusto on kartoitettu viimeksi vuonna 2017 ja sitä ennen vuosina 1968, 1981, 2003 sekä 2006. Selvityksen laati Hannu Klemola.

Kaarinan–Liedon Littoistenjärvi (148 ha) valittiin maakunnallisesti tärkeäksi linnusto-alueeksi (MAALI-aluestatus). Aluestatus ei ole esitys alueen suojelemiseksi, mutta se on suositeltavaa huomioida alueidenkäytön suunnittelussa. Littoistenjärvellä perusteluina olivat kevätkertymät pääskyillä ja pikkulokilla ja syysaikaiset kertymät haapanalla, lapasorsalla, isokoskelolla, silkkiuikulla ja rantasipillä.

Heinäkuussa Lehtisaaresta löytyi kuollut aikuinen harmaalokki, nuori kalalokki ja silkkiuikku (Littoisten Facebook-ryhmän sivut). Kuulopuheiden mukaan jo aikaisemmin kesällä saaresta olisi löytynyt kuolleina lintuja, joita joku oli polttanut nuotiossa. Osassa linnuista oli ”sormenmentävä” reikä. Lintujen kuolemiin alun perin syynä voi olla esimerkiksi minkki, mutta on selvää että virkistyskäyttö, jopa ilkivalta on häiriöksi Lehtisaaren linnustolle. Lehtisaaren tulisi saada pesimäaikainen maihinnousukielto 31.7. saakka. Kalliosaaren kohdalla maihinnousukielto toimii hyvin, ehkä osin hyökkäilevän naurulokkiyhdyksunnan avittamana, mutta joka tapauksessa siellä lintujen pesintä on onnistunut hyvin eikä häiriöstä ole merkkejä.

Vesirutto ja mm. ulpukka ovat runsastuneet kemikaalikäsittelyn jälkeen. Vesiruttokasvustoja kerättiin järven rannoilta pois myös tänä vuonna. Toukokuussa vesilinnut jo ruokailivat vesiruttolautoilla, myös rantasipit astelivat runsaiden kasvustojen päällä. Uposkasvillisuuden runsaus onkin yhteydessä esimerkiksi sukeltajasorsille tärkeään vesiselkärangattomien määrään. Syksyn lepäilijämäärät ilmentävät myöskin hyvää ravintotilannetta niin kasvi- kuin eläinravintoa käyttäville vesilinnuille. Järven vesi on muutoin hyvälaatuista ja kirkasta ja linnusto runsasta, joten toukokuussa 2017 tehdystä kemikaalikäsittelystä ei laskentatulosten valossa ole ollut linnustolle haitallisia vaikutuksia. Järven naurulokkiyhdyksunta tarjoaa suojaa monille vesilinnulle, koska lokit puolustavat pesäpaikkojaan tehokkaasti saalistajia vastaan. Mm. tukkasotkakannan runsastuminen on selvästi yhteydessä näihin em. asioihin.

Muutoksia vuoden 2017 selvitykseen verrattuna on kyhmyjoutsenen paluu pesimälinnustoon, silkkiuikun, tukkasotkan, nokikanan sekä kalatiiran runsaus. Uusia pesimälajeja oli peräti neljä lajia: merihanhi, isokoskelo, lapasorsa ja mustakurkku-uikku. Yllättäviä puutteita ei pesimälajistossa juuri-kaan ollut. Muutonaikaisia puutteita oli mm. kaakkuri ja uutena odotettuna lajina järvelle kuningaskalastaja. Esiintyminen oli aikaisempaa niukempaa mm. isokoskelolla, harmaahaikaralla, lapintii-ralla ja pikkulokilla, runsasta puolestaan pikku-uikulla. Rantametsien linnuston puutteista voidaan mainita monien aiempien vuosien tavoin satakieli. Järven pesivien lajien ja yksilöiden määrät ovat kasvaneet suuremmiksi kuin koskaan ennen. Myös lepäilijämäärät ovat korkeita ja monipuolisia. Järvi onkin yhä suositumpi linturetkikohde yhdessä Järvelän kosteikon kanssa.

Kiitokset järvellä paljon havaintoja tehneille *Jukka ja Marita Heikkilälle* sekä *Jarmo Bomanille*. *Timo Kalenius* luovutti ystävällisesti käyttöön ilmavalokuvia kosteikolta. Taiton laati *Pirjo Toivio*.

Vuoden säästä ja jäätilanteesta

Maaliskuun lopulla järvi oli edelleen jäässä, lukuun ottamatta Verkatehtaan ja Järvelän vapaa-ajankeskuksen sulapaikkoja, joissa ensimmäiset joutsenet, hanhet ja vesilinnut lepäilivät. Jäällä liikkuvat vielä lokkien lisäksi pilkkijät. Huhtikuun alussa sulat laajentuivat, mutta järvi pysyi jäässä. Osa linnuista siirtyi sulaneelle kosteikolle ja rannatkin alkoivat sulaa, vaikka jäätyivätkin takatalven ja kylmien öiden myötä. 12.4. noin puolet ja 14.4. kolmannes järvestä ja rannoista edelleen jäässä.

18.4. jäätä oli enää vain eteläpäässä ja 19.4. kevätlämmön vyöryessä Suomeen ja öidenkin lämmentyä koko järvi oli jäätön 19.4. Huhtikuun loppu viimeisiä päiviä lukuun ottamatta oli poikkeuksellisen lämmin. Kylmä, osin tuulinen ja sateinen jakso kesti pitkälle toukokuun puoliväliin. 17.5. alkoi viikon mittainen lämmin poutajakso, sitten kylmeni ja kelit lämpenivät uudelleen touko–kesäkuun vaihteessa. Kesäkuun alussa oli välillä tuulisia kelejä. Kesällä oli vaihtelevia kelejä, heinäkuun lopulla koettiin hellejaksokin. Myös syyskuun alku oli poikkeuksellisen helteinen.

Syyskylmät pohjoisen ilmavirtauksen myötä saapuivat 16.9. Lokakuun puolivälin jälkeen oli välillä viikon lämpimämpi jakso, kunnes ensilumi satoi 28.10., mutta sulii nopeasti. Marraskuun alun kylmän jakson myötä linnut vähenivät selvästi järvellä, jossa ensimmäisen kerran jään muodostusta 5.11. ja 7.11. lähes koko järvi ehti koillisrantaan lukuun ottamatta jäätyä. 9.11. lauhtui ja järvi sulii nopeasti uudelleen. Vielä 15.11. kylmän myötä kolmannes järvestä jäättyi ohuelti uudelleen, kunnes järvi lauhojen kelien myötä pysyi sulana koko loppuvuoden ja vesi oli loppuvuodesta runsaiden sateiden myötä hyvin korkealla. Pakkasjakson vihdoon saapuessa järvi jäättyi 28.12.

Lyhenteet

Uhanalaistarkastelussa on käytetty vuonna 2019 julkaistua lintujen uhanalaisarviota, joka on laadittu IUCN:n (*International Union for Conservation of Nature and Natural Resources*) laatimien kriteerien pohjalta:

RE = hävinnyt

CR = äärimmäisen uhanalainen

EN = erittäin uhanalainen

VU = vaarantunut

NT = silmälläpidettävä

A = alueellisesti uhanalainen hemiboreaalisen vyöhykkeen, lounaisella rannikoma-alueella (1b).

DIR = Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteessä I mainittu laji (2009/147/EY).

Lintujen sukupuoli on esitetty seuraavasti (voi olla myös ilman sulkeita): esimerkiksi (3/2) tai tarkoittaa kolme koirasta ja kaksi naarasta ja (0/1) tarkoittaa, että on nähty naaras, mutta ei koirasta.

Pesimälinnusto 2019

Kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*) 3 paria

Kevätmuuton alkuna ensimmäiset hetken 24.3. (3), 28.3. alkaen pesivä pari ja 31.3. toinen pari, 5.4. nähtiin viisi lintua ja 12.4. alkaen järvellä kolme paria. Kaikki parit järvellä kesäkuun alkuun saakka. Vain yksi pari pesi onnistuneesti järven koillisrannalla ruovikossa. Parilla nähtiin neljä poikasta 6.6., mutta pian jäljellä vain kolme poikasta. Poikue jäi järvelle pitkälle syksyyn. Toinen pari rakensi pesää lounaiskulman ruovikossa, mutta pesintä ei onnistunut. Pari hylkäsi pesän jo toukokuun puolivälissä ja poistui järveltä heinäkuun alkuun mennessä. Kolmas pari piti reviiriä saarien luona, mutta pesänrakennusta ei havaittu. Pari hävisi järveltä kesäkuun aikana.

Syyskuussa järvelle saapui uusia vanhoja kyhmyjoutsenia, 13.9. (7) ja 27.9. (13). Luvuissa mukana pesivän parin emot, joilla poikaset. Lokakuussa saapui edelleen uusia vanhoja lintuja, 2.10. (16), 10.10. (18) ja 26.10. (23), jolloin jo myös uusia saman vuoden poikasia oli saapunut järvelle kaksi.

Marraskuussa määrät kasvoivat, 6.11. (28 vanhaa, 7 nuorta), kuun lopulla määrät alkoivat laskea ja 27.11. (17 vanhaa, 6 nuorta), mutta taas joulukuun alussa enimmillään 1.12. (21 vanhaa, 4 nuorta). On epäselvää missä määrin linnut vaihtuvat pitkän syksyn aikana, mutta on oletettavaa, että osa linnuista viipyy järvellä pitkiä jaksoja. Joulukuussa vielä 26.12. (23 vanhaa ja 4 nuorta). Viimeiset 28.12. (26) jäätyneellä järvellä.

Kanadanhanhi (*Branta canadensis*) 3 paria

Kevään ensimmäiset kanadanhanhet nähtiin 16.3. järven jäällä (3) ja seuraavat sulassa 21.3. (14) ja seuraavana päivänä jo kevään huippu (123). Määrä supistui seuraavina päivinä ja huhtikuun alussa enää 12.4. (19), joista yksi pariutunut pari Kalliosaaressa. Huhtikuun puolivälissä järvellä kolme selvästi pariutunutta paria ja yhtenä päivänä 14 hanhen parvi (19.4.), mutta kuun lopulla ja toukokuussa näkyvillä enimmillään 4 lintua (osa ehkä hautomassa, pesä ainakin Kalliosaaressa) ja kesäkuun alussa taas kuusi lintua. Järven pesimäkanta siis kolme paria, mutta yksikään ei onnistunut pesinnässä. Laji voi häiriintyä virkistyskäytöstä, aikaisempina vuosina on ollut tahallistakin häirintää. Kesällä pieni kertymä, 3.6. alkaen (enimmillään 11) läpi kesän ja elokuussa jo suuri kertymä 13.8. (125), 16.8. (153) ja 22.8. (263). Syyskuun huippu 20.9. (353) ja lokakuun huippu 13.10. (454). Marraskuun alussa 2.11. vielä (200), mutta loppukuun korkein määrä 15.11. (66). Tämän jälkeen joulukuulle asti enimmillään 5.12. (45), jonka jälkeen muutamia lintuja, viimeiset 16.12.–25.12 (3), 26.12. (5) ja taas 28.12. (3).

Merihanhi (*Anser anser*) 1 pari

Uusi pesimälaji järvelle. Kevätmuuton ensimmäiset nähtiin 24.3. (4) ja seuraava 14.4. (1). Järven rantaluhdalla nähtiin piilotteleva pari 23.4. (todennäköisesti sama pari 18.4. kosteikolla), sitten vain yksi lintu useana päivänä ja 20.5.–2.6. nähtiin hautova emo (ei luhdalla). Pesintä kuitenkin epäonnistui ja seuraava ja ainoa havainto yksinäisestä linnusta vasta 15.7.

Syysmuuton havaintoja 23.8. (6) ja tämän jälkeen pitkin syksyä 1–8 lintua kanadanhanhiparvissa lokakuun loppuun saakka. Marraskuussa vielä 1–2 lintua 1.–2.11. Muuttavia ja syyskierteleviä parvia nähdään lisäksi säännöllisesti ohilentävinä.

Silkkiuikku (*Podiceps cristatus*) NT, 27 paria

Kevätmuutto alkoi 7.4. (2) ja 9.4. (4). Huhtikuun puolivälissä jo 14.4. (16) ja 15.4. (26) ja pian pareja alkoi olla reviiereillään enemmänkin 20.4. (17 paria) ja pian pesiviä pareja (22.4.) oli ennätysmäärä 27 paria. Kaikki sopivat ruovikot ja huonommatkin lähes kasvittomat rannat kelpasivat kelluvan pesän rakennuspaikoiksi. Eniten pareja oli pohjoisrannan rantaluhdan edustan ruovikossa ja siitä itään kaapeammalla ruovikkovyöhykkeellä. Myös lounaisrannan ruovikossa ja muissa poukamissa pareja, samoin saarissa. Ensimmäiset poikaset nähtiin 6.6. (3+2+1) ja lähes kaikki parit onnistuivat pesinnöissään heinäkuun alkuun mennessä, mutta osa pesistä tuhoutui kovissa tuulissa tai petojen saaliina. Syksyllä paikalla pesimäkantaa, vielä lokakuussa 2.10. (14) ja 26.10. (6). Viimeiset marraskuun alussa 1.11. (3) ja 3.–5.11. (1).

Mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*) EN, DIR, 1 pari

Uusi pesimälaji järvelle. Kevään ensimmäiset 15.4. (4), jotka siirtyivät kosteikolle 16.4. Järvellä tavattiin 19.4. pari, joka soidinsi ja tämän jälkeen huhtikuussa 1–5 lintua lähes päivittäin. Toukokuun alussa 1.5. (11), ja samana päivänä kosteikolla myös 11 lintua, 6.5. (13). Vielä 14.5. järvellä (4) lintua, mutta tämän jälkeen järvellä vain yksi pari tiiviisti heinäkuun alkuun saakka (4.7.), mutta pesää ei havaittu. Linnut viihtyivät lähinnä pienessä lahdenpoukamassa järven länsirannalla. Erillinen syys-havainto 15.8. nuori lintu.

Telkkä (*Bucephala clangula*) 25 paria

Yksi järven peruslajeista. Laji saapui 18.3. (8) ja 25.3. jo (22/18). Huhtikuun puolivälissä 12.4. (50) Parimääräksi arvoitiin 25. Ensimmäinen poikue 24.5. (10 poikasta) ja toinen 28.5. (myös 10). Muut nähdyt poikueet (6,9,6,10,5,5,5,4). Laji pesii tasaisesti eri puolilla järveä pöntöissä ja puunkoloissa. Syksyllä 16.9. (39) ja 26.10. (57). Vielä marraskuussa enimmillään 1.11. (42) ja joulukuussa 25.12. (14).

Isokoskelo (*Mergus merganser*) 1 pari

Uusi pesimälaji järvelle. 31.5.–4.6. emo ja kuusi poikasta. Kevätmuuton avasivat 18.3. (3 kiertelevää), mutta paikallisena vasta 17.–22.4. koiras ja 24.4. ja 4.5. naaras (todennäköisesti em. pesivä pari). Alkukesän jälkeen linnut hävisivät, poikue todennäköisesti menehtyi. Syksyn ensimmäiset 13.9. (2), mutta laji oli vähälukuinen syyskuun loppuun asti, jolloin 29.9. (46). Lokakuussa päämuutto, huippuna 12.10. (229) ja vielä kuun lopussa 26.10. (101). Marraskuun alussa vielä 3.11. (88), mutta nopeasti vain muutamia kymmeniä. Joulukuussa päivittäin pikkuparvia, enimmillään 26.12. (30).

Tukkasotka (*Aythya fuligula*) EN, 10 paria

Ensimmäiset kevätmuuttajat 21.3. (4/1), seuraavat 30.3. (15). Muuton huippu huhtikuun jälkipuolella; 22.4. (72), jonka jälkeen muuttajien lisäksi jo selvästi pariutuneita pareja useita. Muutto jatkui toukokuun alkuun, 1.5. (44) ja toukokuun toisella viikolla paikalla lähinnä pesimäkantaa. Pesimäkanta on jatkanut kasvuaan ja on vahva: arvio 10 paria. Laji on hyötynyt varmasti naurulokkiyhdyksunnan tarjoamasta suojasta. Tukkasotkia pesii niin saarilla kuin suojaisilla rannoilla, lähinnä järven etelä- ja lounaisrannoilla. Touko–kesäkuun vaihteessa laskettu 17.5. (15/9), 24.5. (14/6), 2.6. (16/10) ja 13.6. (13/4). Kesäkuun lopussa näkyvissä lähinnä vain koiraita, 23.6. (14/0), mutta ensimmäiset poikueet esillä 30.6. (emo+8 poikasta) ja 4.7. jo neljä poikuetta näkyvillä (6,4,3,1) ja 5.7. (5+4+4+3+1). Poikas-tappiot vaikuttivat suurilta, ehkä syynä isot lokit ja muut pedot, sillä 6.7. enää 3+2 poikasta ja 10.7. (2+1+1) ja 16.7.–3.8. yksi kahden poikasen poikue. Elokuussa muutoin enimmillään 13.8. (6 aikuista), mutta syyskuussa määrät kasvoivat 16.9. (17) ja 23.9. (33). Lokakuussa päämuutto: 13.10. (71), mutta

vielä marraskuun alussa 1.11. (41) ja lopussa 22.–27.11. (9). Viimeiset joulukuussa 1.12. (10), 9.12. (4) ja 24.–26.12. (1).

Tavi (*Anas crecca*) **2 paria**

Kevätmuutos avaus 11.4. (10). Ei mainittavia muutonaikaisia kertymiä. Toukokuun alussa pariutunut pari eteläpäässä, myöhemmin tavallisesti vain koiras. Toukokuun lopulla jo pieniä sulkasatokertymiä 22.5. viisi koirasta. Naaras nähtiin myös länsirannan poukamassa. Uimarannalla nähtiin emo ja kaksi poikasta 16.7. Järven pesimäkanta kaksi paria. Syksyllä hyvin vähälukuinen, 13.9. (6) ja 16.10. (5) sekä 29.10. (9), jotka ehkä olivat siirtyneet jäätyvältä kosteikolta järvelle. Viimeinen 1.11. (1).

Haapana (*Anas penelope*) **VU, 2 paria**

Kevään ensimmäiset 14.–15.4. (2/2), 19.4. (4/4), 20.4. (9/9), jonka jälkeen toukokuun puoliväliin kaksi pariutunutta paria, jonka lisäksi 3.5. yksinäinen koiras. Toukokuun lopulla vain 1–2 koirasta, kesäkuun alussa enimmillään (4/2). Tulkinta kaksi paria, mutta päällekkäisyyttä kosteikon lintuihin vaikea arvioida. Syysmuuton alku 13.8. (5) ja syyskuussa jo 13.9. (80). Lokakuussa suuria määriä, eniten 13.10. (159) ja 26.10. (175). Marraskuun alussa vielä pieniä määriä, viimeiset 12.11. (2).

Lapasorsa (*Anas clypeata*) **2 paria**

Uusi pesimälaji järvelle. Kevään ensimmäiset pariutunut pari Kalliosaaren edustalla 2.5., jonka jälkeen yksinäinen koiras 10. ja 12.5. Toukokuun puolivälissä vesiruttolautoilla ruokaili 17.–21.5. (3/3). Toukokuun loppupuolella nähtiin paritteleva pari ja toinen pari ja kesäkuun alussa 4.6. (7/2) ja vielä 13.6. (2/1). Tulkinta kaksi paria. Ei onnistuneita pesintöjä. Heinäkuussa yksi havainto (2), elokuussa samoin yksi havainto (1) ja loppusyksystä 1–3 lintua monena päivänä, mutta 23.10. muutolta laskeutui hetkeksi lisäksi 16 linnun parvi. Viimeinen 1.11. (1).

Sinisorsa (*Anas platyrhynchos*) **20 paria**

Tavallinen pesimälintu. Kevään ensimmäiset 18.3. (5), sitten 21.3. (11). Kevätmuuton huippu vaatimaton 12.4. (40). Linnut aloittivat pesinnän aikaisin, ensimmäinen poikue 17.5. (8), seuraava 20.5. (12). Kesäkuun alussa koirasparvia: 4.6. (13). Kesä–heinäkuussa neljä muuta poikuetta (10,5,10,4). Poikueita nähtiin huonosti, voi olla että monet pesinnät epäonnistuivat. Heinäkuussa huippu 26.7. (30), elokuussa 9.8. (40), syyskuussa 20.9. (44), lokakuussa 29.10. (60). Marraskuussa laji oli hyvin vähälukuinen (1–8), joinakin päivinä jopa kateissa kokonaan. Suurin määrä 6.11. (20). Joulukuussa ei yhtään havaintoa (tosin lintuja nähtiin sulaneella kosteikolla).

Nokikana (*Fulica atra*) **EN, 19 paria**

Kevään ensimmäiset saapujat 25.3. (2) ja 30.3. jo (16), mutta 31.3. enää (6), osa linnuista lienee siirtynyt kosteikolle. Huhtikuun alussa määrät alkoivat nousta uudelleen: 9.4. (27) ja 11.4. (31). Pian pareja jo reviiireillään hajallaan pitkin järveä ja lintuja saapui lisää. Pesimään jäi ennätyselliset 19 paria eri puolilla järveä ja ensimmäiset poikaset nähtiin 27.5. (3) ja seuraavat 2.6. (4+1). Poikueita nähtiin melkein kaikilla pareilla ja poikastuotto ja selviytyminen olivat korkeita, mikä näkyi syksyn lepäilymäärissä. Myös kosteikon pesivät nokikanat siirtyivät nopeasti heinäkuun aikana mahdollisesti paremman ravintotilanteen perässä järvelle. Pieniä poikasia nähtiin vielä myöhään esimerkiksi 26.7. Syyskertymät jo 31.7. suuria (139) ja 13.9. (194). Syysparvi kasvoi edelleen 20.9. laskettiin (228) ja huippu lokakuussa 10.–23.10. (240) ja vielä 26.10. (185). Marraskuun alussa vielä 3.11. (92), mutta määrät laskivat pian nopeasti ja 11.11. viimeiset (3).

Kalalokki (*Larus canus*) 23 paria

Kalalokki on tavallinen pesimälaji järvellä, joka saapui 28.3. (2) ja 31.3. ensimmäinen pari oli asettunut jo pesimäpaikalleen Kalliosaassa. 19.4. järvellä jo saapuneena kymmenen paria ja pian kaikki 23 paria. Ensimmäiset poikaset nähtiin 2.6. ja 4.6. kaksi poikuetta lisää. Linnut häviävät järveltä aikaisin, elokuun puolivälissä järvellä ei enää kalalokkeja. Syysmuutolla arvatenkin pohjoisempaa saapuneita lintuja 20.9. nuori, 21.9. 17 lintua ja vielä 11.12. yksi vanha lintu.

Selkälokki (*Larus fuscus*) EN, 1 pari

Kevään ensimmäinen havainto 7.4. (1) ja 9.4. (3) sekä 13.4. (5). Yksi pari piti reviiriä 19.4. alkaen Lehtisaassa, jossa laji on aiemmin pesinyt, mutta pesintä ei onnistunut. Linnut paikalla 31.5. saakka, jolloin nähtiin lisäksi yksi tuhkaselkälokki (*Larus fuscus graelsii/intermedius*). Heinäkuun alusta elokuun alkuun syyskiertelijöitä lepäili järvellä muiden isojen lokkien parvissa, mutta määrät olivat pieniä, 2–4 lintua. Erikseen vielä myöhäinen havainto 24.10. nuori lintu.

Naurulokki (*Larus ridibundus*) VU, 210 paria

Laji pesii runsaana Kalliosaarella ja tänä vuonna muutama pari myös sen edustan pikkuluodolla. Kevään ensimmäiset 24.3. (2) ja 27.3. jo (70). Ensimmäiset pesijät asettuivat saareen 30.3. ja kevätmuuton huippu 13.4. (800), mukana järven ja kosteikon omaa pesimäkantaa ja vielä muuttomatalla olevia lepäileviä lintuja. Huhtikuun lopulla pesinnän oli aloittanut 210 paria, joista kuusi pikkuluodolla, loput Kalliosaassa. Ensimmäiset poikaset näkyvillä jo 18.5. ja 9.6. esillä jo ainakin 155 poikasta. Poikasia on hankala laskea, sillä osa piilottelee koloissa ja kasvillisuuden seassa tai muiden lintujen takana. Pesimämenestys kuitenkin hyvä. Heinäkuun alussa enää muutama poikanen saassa, loput jo hajaantuneet. 15.7. saassa ei enää yhtään poikasta, koko järvelläkin vain muutama nuori lintu ja viimeiset nuoret linnut nähtiin 13.8. (3). Tämän jälkeen elokuussa vielä joitakin järven ylilentäviä lintuja, mutta paikallisia naurulokkeja ei enää nähty.

Kalalokki pesässään.

Kalatiira (*Sterna hirundo*) DIR, **14 paria**

Laji saapui 20.4. (2) ja 26.4. jo (8). Pesiviä pareja 14 : kaksi paria pikkuluodolla, 6 paria lounaiskulman saunasaassa, kolme paria Lehtisaassa, pari Kalliossaassa, kaksi paria koillisrannalla. Ensimmäiset poikaset nähtiin 13.6. (lennossa 13.7.) ja pesintä onnistui noin puolella pareista. Tyypilliseen tapaan linnut lähtivät järveltä heinäkuun lopussa ja viimeiset elokuun alussa 3.8. (1).

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*) **1 pari**

Yksi pari pesi taas onnistuneesti ja pari sai yhden poikasen. Saapui 16.4. (1) ja molemmat emot 19.4. (2). Viimeinen havainto 18.7. (2).

Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) NT, **1 pari**

Yksi lintu soidinsi 20.4.–4.5. rantaluhdalla. Perinteinen pesimäpaikka ja linnut liikkuvat luonnollisesti viereisellä kosteikolla (jossa kaksi muuta paria).

Pikkutylli (*Charadrius dubius*) NT, **1 pari**

Pari saapui 19.4. (2), 28.4. nähtiin kolme lintua. Pari soidinsi 10.5. ja 1–2 lintua nähtiin 23.6. epäsuunnollisesti saakka. Laji yrittää vuosittain pesiä hiekkarannoilla, mutta pesintä ei koskaan onnistu ilmeisesti vilkkaan virkistyskäytön takia. Yksi myöhäinen syyshavainto: 21.9. nuori lintu.

Rantasipi (*Actitis hypoleuca*) **5 paria**

Laji saapui 22.4. (1), sitten 24.4. (2). Järvellä viisi paria. Lintuja näkyi läpi kesän, viimeiset elokuussa 15.8. (2) ja 19.8. (1).

Metsäviklo (*Tringa ochropus*) **1 pari**

Ensihavainto 12.5. alkaen pesimäpaikallaan koillisikulman kosteassa rantametsässä. Syyshavaintoja niukasti: 17.7. (1) ja 13.8. (1).

Rytikerttunen (*Acrocephalus scirpaceus*) **1 pari**

Reviiri lintutornin edustan rantaluhdalla, jossa laulava koiras 2.6.

Ruokokerttunen (*Acrocephalus schoebanus*) NT, **2 paria**

Kaksi reviiriä. Toinen lintutornin edustalla luhdalla (24.5.–14.6) ja toinen järven koillispuolelle ruovikossa (6.6.).

Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*) VU, **3 paria**

Kolme reviiriä: kaksi lintutornin edustan ruovikossa (ensimmäinen laulaja 7.4.) ja yksi lounaiskulman ruovikossa (saapui 15.4.). Syysmuutolla muutamia lintuja.

Muuttajat

Harmaahaikara (*Ardea cinerea*)

Laji oli tänä vuonna yllättävän harvinainen ja vähälukuinen järvellä. Kevään ainoat 15.4. (2) jäällä, muuten vain yksittäisiä kiertelijöitä tai muuttavia lintuja. Syysesiintyminen 16.7. (1) alkaen, muutoin vain syyskuussa 1–3 lintua muutamana päivänä ja lokakuun ainoat 15.10. (1) ja 24.10. (2).

Merimetso (*Phalacrocorax carbo*)

Ainoat havainnot: 13.5. ja 15.5. (1).

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) DIR

Laji on nykyään säännöllinen ja runsas järvellä. Järvellä myös viihtyi kihlapari lähinnä järven koilliskulmassa 19.4.–17.5., mutta laji ei vielä pesinyt järvellä. Kevätmuutto alkoi jo 27.2. (5) lintua jäällä, seuraavat 10.3. (4) ja maaliskuun lopun muuttohuippu 22.3. (39). Huhtikuun alussa pieniä määriä pesimättömiä lintuja, enimmillään 17.4. (12), toukokuussa vain em. kihlapari. Kesäkuussa järvellä nähtiin välillä toinen kosteikon emoista, muuten ei havaintoja. Elokuussa ja syyskuun alussa järvellä kaksi lintua, kahdesti neljä lintua (toinen ehkä kevään kihlapari) samaan aikaan kuin kosteikolla oma pesivä parinsa. Syysmuuton alussa 18.9. (9) ja 24.9. jo (16). Kosteikon poikue vieraili järvellä ensi kerran 24.9. Lokakuussa säännöllisesti vanhoja ja nuoria lintuja enimmillään 20, marraskuussa 9.11. (37) ja 30.11. (54). Vielä joulukuussa päivittäinen, enimmillään 4.12. (32 vanhaa ja 22 nuorta). Viimeiset 26.12. (2 vanhaa, 4 nuorta).

Pikkujoutsen (*Cygnus columbianus*) DIR

Harvinainen vieras. Yksi havainto 15.10. (1).

Kanadanhanhi (*Branta canadensis*) x **merihanhi** (*Anser anser*)

Näiden kahden hanhilajin risteymiä tavataan harvinaisena Etelä-Suomessa vuosittain, niin myös vuosittain järvellä. Syksyllä 15.8. alkaen enimmillään kaksi eri poikuetta (2+3 nuorta lintua) emojen kanssa. Viimeinen havainto 2.11. (3 lintua).

Valkoposkihanhi (*Branta leucopsis*) DIR

Keväällä kaksi havaintoa: 26.4. (9) ja 21.5. (22), joista jälkimmäinen koskenee arktisia läpimuuttajia. Syyshavaintoja vähän: 21.9. (215) ja lokakuussa 4.10. (2), 11.10. (1), 15.10. (1) ja 16.10. 60 kiertelevää. Laji saattaa kuitenkin olla tulossa lähivuosina pesimälajiksi myös järvelle Turun seudulla pesivän kannan kasvaessa ja levittäytyessä sisämaahan.

Sepelhanhi (*Branta bernicla*)

Ainoa havainto: 19.10. (5).

Tundrahanhi (*Anser albifrons*)

Kaksi havaintoa, jotka koskevat ehkä samaa parvea: 23. ja 28.10. 16 lintua.

Metsähanhi (*Anser fabalis*)

Vain yksi havainto: 28.3. (1).

Punasotka (*Aythya ferina*) CR

Kaikki havainnot: 10.4. naaras ja 11.–14.4. koiras (nähtiin ensin kosteikolla), 5.10. (1) ja 24.10. (1).

Lapasotka (*Aythya marila*) EN

Harvinainen kevätvieras, mutta säännöllinen, vaikkakin harvalukuinen levähtäjä järvellä. Syksyn ensimmäinen 11.–16.10. (1), 17.10. (2), 23.10.–3.11. (1), 5.–8.11. (5), 9.–15.11. (7), 19.11. (4), 21.–22.11. (5), 26.11. (3), 27.11. (4) ja viimeiset 30.11. (2).

Uivelo (*Mergus albellus*) DIR

Muuttoaikoina säännöllinen vieras. Keväällä 7.–10.4. (1/1) ja 22.4. (2/2). Syyshavaintoja 3.10. alkaen (1). Lokakuussa lähes päivittäin, enimmillään 17.10. (15) ja 19.10. (23) ja vielä marraskuussa yksi 1.–4.11. (1).

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*) NT

Harvalukuinen vieras muuttoaikoina: 17.4. (2) ja 2.–7.5. (2), 17.5. (2) ja syksyllä 5.–6.10. (1) sekä 12.–13.10. (1).

Alli (*Clangula hyemalis*) NT

Keväällä satunnainen vieras, syksyllä säännöllinen, mutta vähälukuinen. Keväällä 7.5 (2) ja 10.5. (1). Syyshavaintoja 30.9. alkaen (2). Lokakuussa 10.–29.10., yleensä muutama lintu, mutta enimmillään 17.10. (9). Marraskuussa 1–2 lintua useana päivänä 27.11. asti.

Mustalintu (*Melanitta nigra*)

Vain syyshavaintoja. Ensimmäiset 16.10. (17), seuraavat 19.10. (15) ja 20.–26.10. 1–2 lintua, 28.10. (6), 29.10. (2), 1.–3.11 (4), 8.–15.11. (1) ja viimeinen 3.12. (1).

Pilkkasiipi (*Melanitta fusca*) VU

Vain syyshavaintoja: 6.–17.11. (1), 21.–27.11. (2) ja 1.–3.12. (1).

Harmaasorsa (*Anas strepera*)

Laji on harvalukuinen, mutta vuosittainen vieras järvellä. Pesintäkään ei ole mahdotonta, mutta lajia ei ole tulkittu pesiväksi. Koiras nähtiin 9.–13.5., seuranaan naaras 10.5. (Kosteikolla mahdollisesti sama pari jo 1.–5.5.) sekä pari taas 23.5. Kesäkuun alussa 4.6. vesiruttolautoilla ruokaileva viiden harmaasorsan parven vierailu jäi päivän pituiseksi. Seuraavat havainnot 31.7. (1) ja 21.9.–2.10. (1) haapanaparvessa.

Heinätavi (*Anas querquedula*) VU

Järvellä nähtiin 20.–22.5. pari (siirtyi kosteikon ja järven väliä) ja 26.–31.5. Pari on tulkittu pesiväksi kosteikolla, josta myös kesäaikaan muutama havainto linnuista. Seuraava ja ainoa havainto 26.7. naaraspukuinen lintu.

Härkälintu (*Podiceps gristatus*) NT

Harvinainen vierailija muuttoaikoina. Kaikki havainnot: 10.5. (2), 12.–14.5. (1) ja 23.5. (2) sekä syyshavainto 2.–4.10. nuori lintu.

Pikku-uikku (*Tachybaptus ruficollis*) CR

Harvinainen laji, josta tehdään kuitenkin Littoistenjärvellä ja kosteikolla nykyään vuosittain useita havaintoja. Kaikki havainnot rantaluhdan edustalta järven pohjoisrannalta: 22.4. (1), 18.9. (1), 26.9 (1, todennäköisesti sama lintu nähtiin välillä kosteikolla), 11.–14.10. (1) ja seuraan liittyi toinen lintu 15.–21.10 ja taas yksi 22.–23.10 (kosteikolla 23.10. nähty lintu ole ehkä edellisen ”kadonnut pari” tai kokonaan uusi lintu). Vielä uusi lintu nähtiin 5.11., nyt järven etelärannalla. Havaintoja yhteensä 5–6 linnusta.

Kuikka (*Gavia arctica*) DIR

Vain yksi havainto: 11.5. (1).

Pikkulokki (*Larus minutus*) DIR, A

Keväällä tämä läpimuuttaja oli varsin vähälukuinen: 30.4. (2), 3.5.(25), 4.5. (40) ja 11.5. (4). Kesällä yksi kiertelijä 4.7. vanha lintu ja syksyllä yksi nuori lintu 6.8.

Merilokki (*Larus marinus*) VU

Kesällä ja syksyllä lepäilijöitä harmaalokkien parvissa. Linnut ruokailevat Topinojalla ja saapuvat päivällä järvelle. Illalla linnut lähtevät yöpymään ilmeisesti merelle. Kesällä suurin määrä 4.7. (24 vanhaa lintua), määrät kesän ja syksyn läpi pieniä, marraskuussa 1.11. (10). Lintuja talven tuloon asti.

Harmaalokki (*Larus argentatus*) VU

Kesällä järvellä kymmeniä, jopa satoja pesimättömiä harmaalokkeja, jotka mahdollisesti saalistavat vesilintujen poikasia. Määrät kasvavat syksyllä, esim. 1.11. (500). Lintuja talven tuloon saakka.

Lapintiira (*Sterna paradisaea*) DIR

Ensimmäinen nähtiin 7.5. (1), seuraavat 11.5. (2), jonka jälkeen lähes päivittäin 1–8 lintua kesäkuun alkuun, viimeinen 9.6.

Liro (*Tringa glareola*) NT

Vain syysmuuton aikaisia havaintoja: 4.7. (1), 16.7. (2), 3.8. (1), 6.8. (1) ja 22.8. (1). Kosteikolla liro on runsas ja säännöllinen, mutta laji eksyy harvoin järven rannoille, jossa on harvoin ruokailuun sopivia alueita.

Valkoviklo (*Tringa nebularia*) NT

Vain syysmuuton aikaisia havaintoja: 6.7. (1), 22.7. (1), 31.7. (1) ja 3.8. (2).

Pikkusirri (*Calidris minuta*) CR

Yksi havainto, toinen havainto järveltä kautta aikain: 27.5. (1) hetken uimarannalla.

Haarapääsky (*Hirundo rustica*) VU

Laji saapui vapunpäivänä 1.5. (30). Keväällä tai alkukesästä ei nähty suuria kertymiä, huippuna 4.5. (120). 26.5. oli hyvä pääskypäivä, mutta lukumääriä ei ole kirjoittajan tiedossa. Kesällä ja syksyllä sadepäivinä pieniä kertymiä ja ruokailuparvia, mutta ei mainittavia määriä. Viimeiset 15.9. (13). Laji pesii järven ranta-alueilla.

Räystäspääsky (*Delichon urbica*) EN

Laji saapui haarapääskyn tavoin vapunpäivänä 1.5. (10). Kevään suurin kertymä 12.5. (70). Ilmeisesti paljon räystäspääskyjä nähtiin myös 26.5. Kesällä muutamia lintuja, jotka ovat järven rannoilla pesiviä lintuja. Ei mainittavia syyskertymiä.

Törmäpääsky (*Riparia riparia*) EN

Säännöllinen, mutta harvalukuinen muuttoaikojen vieras. Myös kesäaikaan tehdään havaintoja, kuten myös kosteikolla. Lähimmät pesimäyhdyskunnat Liedon eteläosissa. Keväällä 3.–7.5. (2), 24.5. (3), 25.5. (1) ja huippuna 26.5. (19), jolloin oli muutenkin paljon pääskyjä. Kesällä 2.6. (1) ja 5.7. (4) sadekuurojen seassa.

Tervapääsky (*Apus apus*) EN

Ei kirjausta ensihavainnosta. Kevään suurin kertymä 25.5. (180) ja kesällä vaatimaton 5.7. (20).

Koskikara (*Cinclus cinclus*) VU

Nykyään lisääntyneen havainnoinnin myötä säännöllinen syysvieras, joka myös talvehtii usein järvestä laskevassa Väriojassa Verkakylässä. Lintuja näkee useimmin hiekkarannalle laskevassa ojassa tai sen edustalla, mutta muuttoaikoina lajia voi tavata kaikilla rannoilla. Kaikki havainnot: 20.10. (1), 28.10. (1), 7.11. (1) ja 21.12. (1), jolloin samana päivänä yksi myös Väriojassa.

Kuningaskalastaja (*Alcedo atthis*) CR

Kesän Littoisten ensihavainnon kosteikolla jälkeen heti toinenkin havainto: 23.10. lintu etelärannalla ja myöhemmin järven länsirannalla.

Västaräkki (*Motacilla alba*) NT

Pesii yleisenä ympäri järven rannoilla ja pihossa. Laji on aikaisemmin ollut mukana järven pesimälinnuston taulukossa, mutta poistetaan, sillä laji ei ole varsinainen kosteikko–järvenrantojen lintu, vaan pesii yleisenä monenlaisissa avoimissa ja puoliavoimissa ympäristöissä. Osa järven rantojen pareista pesii yksityisillä piha- ja ranta-alueilla. Kevään ensimmäinen västaräkki nähtiin 9.4. (1), syksyn viimeinen 26.–27.10. (1).

Virtävästaräkki (*Motacilla cinerea*) VU

Laji on runsastunut Suomessa, mutta on edelleen harvinainen. Läheisen Aurajoen ja Littoistenjärven ympäristössä nykyään vuosittainen. Kaksi havaintoa: 17.9. (1) ja 17.10. (1).

Muita mielenkiintoisia lintuhavaintoja järven rannoilta

Valkoselkätikka (*Dendrocopos leucoptera*) DIR. Koiras nähtiin lähellä Kuoviluotoa 8.11.

Harmaapäätikka (*Picus canus*) DIR. Laji on taantunut. Nyt vain yksi reviiri.

Pikkutikka (*Dendrocopos minor*). On hyvin harvinainen, todennäköisesti ei pesi ranta-alueilla.

Pohjantikka (*Picoides tridactyla*) DIR. 22.11. yksi itärannalla

Lehtopöllö (*Strix aluco*). Yksi reviiri järven lähetyvillä.

Maakotka (*Aquila chrysaetos*) DIR muutti 13.10.

Nuolihaukka (*Falco subbuteo*). 24.5. saalistava ja 16.8. nuori lintu paikallisena.

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*) DIR. 12.9. naaras saalisteli rantaluhdalla.

Kultarinta (*Hippolais icterina*). Kaksi reviiriä järven rantametsissä ja -puistoissa.

Pyrstöiaisia (*Aegithalos caudatus*) oli syksyllä ja talvella liikkeellä varsin hyvin.

Taviokuurnasta (*Pinicola enucleator*) tehtiin yksi havainto 23.10.

Nokkavarpunen (*Coccothraustes coccothraustes*). Harvinainen. Pari–kaksi pesinee.

Hömötiainen (*Parus montanus*) EN. Järven pohjoisrannalla pesinee enää 1–2 paria.

Merikotka (*Haliaetus albicilla*) DIR. Säännöllinen maaliskuusta alkaen, 20.4. nähtiin parin soidintavan. Kesätauon jälkeen taas enemmän havaintoja heinäkuun lopulta alkaen marraskuuhun.

Littoistenjärven linnustoa 1968–2019

		1968	1981	1983	2003	2006	2017	2019
Pesimälajit	Tieteellinen nimi				Pareja			
Kyhmyjoutsen	<i>Cygnus olor</i>	0	0	0	5	2	0	3
Kanadanhanhi	<i>Branta canadensis</i>	0	0	0	0	0	2	3
Merihanhi	<i>Anser anser</i>	0	0	0	0	0	0	1
Silkkiuikku	<i>Podiceps cristatus</i>	15	14	24	5	7	16	27
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i>	0	0	0	0	0	0	1
Sinisorsa	<i>Anas platyrhynchos</i>	11	6	10	20	15	21	15
Lapasorsa	<i>Anas clypeata</i>	0	0	0	0	0	0	2
Haapana	<i>Anas penelope</i>	0	0	0	1	0	1	2
Tavi	<i>Anas crecca</i>	0	3	1	1	1	3	2
Tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	3	6	9	2	2	4	14
Telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	0	0	0	32	20	23	25
Isokoskelo	<i>Mergus merganser</i>	0	0	0	0	0	0	1
Liejukana	<i>Gallinula chloropus</i>	0	0	0	0	1	0	0
Nokikana	<i>Fulica atra</i>	0	0	0	6	7	2	19
Vesilinnut yhteensä		29	29	44	72	55	72	115
Pikkutylli	<i>Charadrius dubius</i>	ei lask.	1	0	1	1	1	1
Meriharakka	<i>Haematopus ostralegus</i>	ei lask.	0	0	1	1	1	1
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	ei lask.	1	0	0	1	1	1
Metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>	ei lask.	0	0	0	1	2	1
Rantasipi	<i>Actitis hypoleuca</i>	ei lask.	0	2	7	6	5	5
Kahlaajat yhteensä			2	2	9	10	10	9
Kalalokki	<i>Larus canus</i>	ei lask.	0	0	13	13	15	23
Naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>	ei lask.	0	0	0	0	207	210
Selkälokki	<i>Larus fuscus</i>	ei lask.	0	0	0	0	2	1
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	ei lask.	0	1	2	5	7	14
Lapintiira	<i>Sterna paradisaea</i>	ei lask.	0	0	0	1	0	0
Lokkilinnut yhteensä			0	1	15	19	231	248
Niittykirvinen	<i>Anthus pratensis</i>	ei lask.	0	0	0	1	0	0
Satakieli	<i>Luscinia luscinia</i>	ei lask.	1	0	1	0	0	0
Rytikerttunen	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	ei lask.	0	0	0	0	1	1
Ruokokerttunen	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ei lask.	1	0	0	0	0	2
Pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>	ei lask.	1	2	1	1	1	3
Varpuslinnut yhteensä			3	2	2	2	2	6
Kaikki yhteensä			34	49	98	86	325	378
Lajeja yhteensä			9	7	15	18	19	25

Vuonna 1968 ei laskettu muita kuin pesiviä vesilintuja.